

El metge que dibuixà el mapa del cor

Francesc Torrent Guasp, a la seua casa de Dénia, l'any 2000. Va morir el 2005, després d'haver exposat la seua teoria en un congrés de cardiologia a Madrid.

El documental que reivindica el metge de Dénia que a final del segle XX va descobrir l'anatomia i el funcionament del cor arriba al festival de cinema de salut de Kos (Grècia).

“**D**els dos ventricles i les dues aurícules del cor, passàvem a estudiar la cèl·lula, sense cap explicació més sobre l'estructura del cor”, explica un cardiòleg a *L'home que va desplegar mil cors*. Es tracta d'un documental de les productores Desmesura Films i Media 3.14 sobre Francesc Torrent Guasp, el metge de Dénia que, fins a la seva mort, el 2005, va viatjar amunt i avall per explicar la veritable estructura del múscul més important del cos. Precisament, el seu cor es va aturar immediatament després del moment en què els cardiòlegs de l'estat espanyol li feren el primer –i darrer– reconeixement públic en un congrés a Madrid. Fins en aquell moment, gran part de la professió i de la comunitat científica en general se li havia girat d'esquena, s'havia negat a escoltar-lo o l'havia menystingut repetidament. Només un grup de cardiòlegs

de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona van oferir-li als darrers anys la possibilitat d'explicar el seu model de funcionament del cor en revistes científiques.

El documental *L'home que va desplegar mil cors* competeix a Grècia per obtenir també un reconeixement merecut que li ha donat premis als festivals Memorigame de Reus, al Certamen Unicaja de Cinema Científic de Ronda (Màlaga) i al Certamen Internacional de Cinema Mèdic, Salut i Telemedicina de Badajoz, tres dels cinc on ha estat presentat, perquè també ha viatjat al Science Film Festival d'Atenes (Grècia).

El film, a casa nostra, només s'ha pogut veure al Canal 33, que el va emetre la tardor passada, però no ha estat programat per Canal 9, tot i que Radiotelevisió Valenciana (RTVV) és productora associada del documental, com també ho és Televisió de Catalunya.

Trobada científica. L'interès del documental està en la importància, científica i social, que assoleix el film en divulgar les recerques d'un metge de família, sense especialitat ni contacte amb la comunitat científica, que fa una descoberta cabdal que capgira la manera d'entendre el funcionament del cor: mentre la teoria de Torrent Guasp no sigui, doncs, coneguda a tot arreu, el documental aporta tanta informació al científic, com al metge, com a qualsevol ciutadà.

De la importància de la feina de Torrent no en deixen cap dubte diversos experts d'universitats d'arreu: el cardiòleg Manuel Ballester, de la Universitat de Lleida; Francesc Carreras, de l'Hospital de Sant Pau; Jagat Marula, cap de la divisió de cardiologia del Centre Mèdic Universitari de Califòrnia, a Irvine; Mor-teza Gharib, professor de bioenginyeria del California Institute of Technology (Caltech) de Los Angeles, Califòrnia; i Josep Maria Caralps, el cirurgià –també de Sant Pau– que va fer el primer trasplantament de cor al nostre país.

Torrent Guasp va tenir l'oportunitat d'entrar a l'elit científica el 1953, quan va ser convidat per una universitat dels Estats Units per treballar en les seues innovadores teories sobre l'anatomia del cor, però aquell homenet de Dénia, temperamental i desconfiat, va trencar la relació amb l'acadèmia nord-americana quan, al cap de dos mesos de començar la feina al laboratori, va témer que li volgueren furta la idea.

Paco Torrent, com és conegut a la Marina, va tornar a Dénia, va obrir una consulta de metge de capçalera i, lluny d'oblidar-se de les seues teories, va començar novament a treballar amb cors –de vedelles i de porcs– per traure l'entrellat de l'òrgan més vital i desconegut, amb permís del cervell. Feia bullir els cors i els manipulava una vegada i una altra; traçava dibuixos i esquemes; escrivia apunts de les possibles explicacions per al funcionament de l'òrgan. Any rere any. La família de Torrent Guasp explica que tots acabaren bullint cors per al pare de família. I el productor de *L'home que va desplegar mil cors*, Agustí Mezquida,

Dues imatges del documental *L'home que va desplegar mil cors, en què es veuen dues fases -inicial i final- del desplegament de l'òrgan aconseguit per Torrent.*

gendre de Torrent Guasp, explica que “en feia còmplices tots els qui l’envoltaven; tenia una personalitat aclaparadora que embolicava tota la família”. El 1977, per fi, en va traure l’entrellat: per primera vegada va poder desplegar el cor, que es revelava de sobte com un únic múscul enrotllat de forma helicoidal i no un munt de músculs entrellaçats formant, no se sap com, quatre cavitats, les dues aurícules i els dos ventricles.

Una maleta plena de cors. Torrent Guasp ho havia aconseguit. Era capaç de dibuixar-ho, de fer-ho, de desplegar un cor bullit i exposar-lo, però encara no podia explicar-ho, ni sabia ben bé el funcionament ni l’origen. De manera que els anys següents se’ls va passar fent conferències als Estats Units, anant a congressos arreu del món, on arrossegava maletes carregades de cors. Esdevingué un ésser exòtic per a uns, un revolucionari per a uns altres, un *freak* per a la majoria. Al seu laboratori va començar a comparar el cor dels mamífers amb els més senzills de cucs, amfibis i ocells. L’evolució era clara i comprensible, perquè d’un primitiu anell, el múscul s’anava retorcent sobre ell mateix a cada pas cap al cor més complex de tots. Al mateix temps, Torrent Guasp va ser capaç de donar una explicació més clara del funcionament de l’òrgan, amb la teoria de la *banda miocàrdica ventricular*.

Al documental produït per Mezquida i dirigit per Dani Resines, els cardiòlegs Manuel Ballester i Francesc Carreras són molt clars i contundents: “A nosaltres ens explicaven que el ventricle s’espremia en la sístole impulsant la sang i després es relaxava, de manera que, passivament, la sang hi tornava a entrar en la diàstole sense cap acció muscular. Això no és veritat.” El model anatómic de Torrent Guasp establia les bases per a entendre com el cor, activament, provocava també la diàstole i explicava molt més científicament el seu funcionament. “Igual com hi ha dos músculs antagonistes per a moure un braç o una cama, així mateix passa al cor. La sístole es produeix perquè un ventricle es contrau, però la diàstole, la succió, també implica una força muscular.” Ballester afirma

EL TEMPS

Els pioners del fotoperiodisme de guerra al MNAC

Robert Capa © Estate of Cornell Capa

Això és la guerra!

Robert Capa en acció

Gerda Taro © International Center of Photography

Gerda Taro

Del 22 al 27 de setembre, Fem memòria Mostra gratuïta

Horari especial
Últim dia
Diumenge 27 de setembre, de 10 a 19 h

7 juliol - 27 setembre 2009

MNAC MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

Palau Nacional
Parc de Montjuïc
Barcelona
www.mnac.cat

International Center of Photography

Amb la col·laboració
Agrolimen[®] el Periòdic[®] memorial de democràtic

